

ดร. ศุภชัย พานิชภักดิ์ บรรยายพิเศษในหัวข้อ “Thailand’s Sufficiency Economy and Agenda 2030 : Showing the way forward for sustainable development?” ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์

ดร. ศุภชัย พานิชภักดิ์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตผู้อำนวยการใหญ่องค์การการค้าโลก และเลขาธิการการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ร่วมบรรยายพิเศษในหัวข้อ “Thailand’s Sufficiency Economy and Agenda 2030 : Showing the way forward for sustainable development?” เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙ ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ อันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหรือภายในกลุ่ม Friends of Europe โดยมีผู้แทนคณะกรรมการยุโรป สภายุโรป NGOs นักวิชาการ ผู้แทนคณะทูตในกรุงบรัสเซลส์ และผู้แทนภาคเอกชนเข้าร่วม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การตื่นจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Disillusionment)

กระแสการตื่นจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังก่อตัวขึ้นทั่วโลกมีแก่นสำคัญมาจากการกระจายผลประโยชน์ของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังที่ อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ นายโคฟี อันนัน เคยกล่าวไว้ว่า “กระแสโลกาภิวัตน์คือการที่เรื้อยอชต์พุ่งสูงขึ้น แต่เรือลำอื่น ๆ กลับจมน้ำ หาใช่เรือทุกลำพุ่งสูงขึ้นด้วยกระแสน้ำเดียวกัน” หลังจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ สหประชาชาติได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิรูปการบริหารจัดการเศรษฐกิจของโลก อย่างไรก็ตาม รัฐบาล และธนาคารกลางต่าง ๆ กลับเดินหน้ามาตรการผ่อนคลายในเชิงปริมาณทางการเงิน (QE) สร้างสภาพคล่องในเศรษฐกิจ ส่งผลให้กลุ่มชนชั้นสูงได้รับรายได้โดยตรงจากตลาดการเงินและตลาดหุ้น โดยไม่มีหน่วยงานอื่นได้รับผลประโยชน์นอกจากกลุ่มเจ้าของกิจการเอง ซึ่งทวีความไม่เท่าเทียมในสังคม และความกังวลของกลุ่มคนด้านล่างของปิรามิดทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เติบโต

นาย Larry Summers นักเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวในบทความหนึ่ง โดยชี้ให้เห็นถึงการก่อตัวของกระแสชาตินิยมและการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ (the renaissance of nationalism and resistance to globalization) ที่เริ่มกลายเป็นแนวคิดสากล กระแสโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนทิศทางหลักจากผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นสูงออกไปสู่ผลประโยชน์ของมวลชนมากยิ่งขึ้น แนวคิดทุนนิยมตลาดเสรีนั้น เหมือนกับหลักการประชาธิปไตย คือเป็นระบบเศรษฐกิจที่ส่งผลลบน้อยที่สุด ดังนั้นเราจึงไม่สามารถละทิ้งได้ แต่ควรที่จะพัฒนาแนวคิดให้ครอบคลุมมิติทางจริยธรรม ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่า โลกต้องการ “เข็มทิศทางจริยธรรมใหม่” (a new moral compass) เพื่อนำพาโลกออกจากสภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง

๒. ความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy - SEP) และวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (Sustainable Development Agenda 2030)

วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (Sustainable Development Agenda 2030) ได้รับการรับรองโดยสหประชาชาติเมื่อปีที่แล้ว โดยเป็นความพยายามที่จะสร้าง “เข็มทิศทางจริยธรรมใหม่” ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของมิติด้านสังคมและมนุษย์ สำหรับ UNCTAD นั้น ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะสามารถประสบความสำเร็จได้จากการพัฒนาภายใน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy - SEP) ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากความพยายามที่จะล้มเลิกการปลุกปั่นของประชาชนชาวเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยทรงดำเนินแนวทางในการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ รวมถึงการขนส่งผลิตผลทางการเกษตรออกสู่ตลาดให้แก่ประชาชนเหล่านั้น จากจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ โครงการในพระราชดำริได้ขยายตัวออกไปในวงกว้าง โดยสร้างหลักแนวคิดที่เน้นย้ำถึงความอดุสาหะ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือจากภาคประชาชน หรือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ

(ownership) ซึ่งแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับการพัฒนาจากภายในนี้ นอกจากจะสอดคล้องกับหลักการพัฒนาของสหประชาชาติอย่างชัดเจนแล้ว ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดเริ่มต้นทาง เศรษฐศาสตร์ของนาย Adam Smith จากหนังสือ “The Theory of Moral Sentiments” ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันใน ชุมชน ที่ซึ่งผู้คนควรมีความเข้าใจอันดี ความจริงใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความตระหนักถึงการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันภายในชุมชนอีกด้วย

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอนให้มนุษย์ดำเนินกิจการทุกอย่างด้วยความรู้ (wisdom) คุณธรรม (value) และความตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ (feelings for fellow human beings) โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นี้สามารถปรับใช้ในบริบทในปัจจุบันได้ ดังต่อไปนี้

๑. ความมีสติ/ตระหนักรู้ต่อสิ่งที่ทำ (To be mindful/conscious of what we are doing) คือ การ รับรู้ถึงผลของการกระทำต่าง ๆ เช่น การลงทุนมีความเสี่ยง

๒. ความอดทนและความจริงใจ (To persevere and be honest) คือ หลักธรรมาภิบาล และ ความโปร่งใส

๓. การหลีกเลี่ยงการกระทำที่สุดโต่ง (To avoid extreme actions) คือ การมุ่งเน้นความสุขและ ความอยู่ดีกินดีของประชาชนมากกว่าการเจริญเติบโตก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

๔. การมีความรู้แจ้งหรือการนำความรู้ไปปรับใช้ในทุกสิ่งที่ทำ (To be insightful or to apply wisdom in everything we do) คือ การวิเคราะห์ และค้นคว้าหาข้อมูลให้รู้แจ้งก่อนเริ่มลงมือทำการใด ๆ และไม่ หลงเชื่อตามที่คนอื่นกล่าวอ้าง นอกเสียจากจะลงมือทำและค้นพบด้วยตนเอง

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตนั้น ไม่ได้ส่งผลในเชิงการเตรียมพร้อมเท่านั้น แต่เป็นการสร้างแนวคิดรูปแบบใหม่ หรือ นโยบาย ที่ซึ่งมนุษย์ต้องมองสถานการณ์อย่างรอบด้าน ทั้งผลกระทบในเชิง บวกและลบ และเตรียมพร้อมรับมือกับผลทุกรูปแบบ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสอดคล้อง กับแนวคิดเศรษฐศาสตร์มหภาคสมัยใหม่ และวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ ของสหประชาชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่ง เป็นแนวทางในการนำโลกให้พ้นจากสถานะที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน ผ่านหลักปรัชญารูปแบบใหม่ในกรอบของหลักการ ทุนนิยมตลาดเสรี